

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

КУЛИК ОЛЕГ ІГОРОВИЧ

УДК 346.7:620.9(477)

**ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТИМУЛЮВАННЯ
ВИРОБНИЦТВА ЕНЕРГІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ АЛЬТЕРНАТИВНИХ
ДЖЕРЕЛ**

Спеціальність 12.00.04 – господарське право,
господарсько-процесуальне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Вінниця – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент,
Павлюченко Юлія Миколаївна,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса МОН України,
доцент кафедри господарського права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
Джумагельдієва Гульнара Джумадурдіївна,
Житомирський державний технологічний університет,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності

кандидат юридичних наук, доцент,
Гарагонич Олександр Васильович,
ТОВ «Академія адвокатури України»,
професор кафедри цивільного,
господарського права та процесу

Захист відбудеться **«12» грудня 2019 року о 13:00 годині** на засіданні спеціалізованої вченої ради К 11.051.12 Донецького національного університету імені Василя Стуса за адресою: 21021, м. Вінниця, проспект Юності, 16, каб. 229.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600 річчя, 21, каб. 313.

Автореферат розісланий «__» _____ **2019 року**.

**В.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради**

О.Г. Турченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Виробництво енергії з використанням альтернативних джерел є сучасним трендом у світовій енергетиці. Україна також не залишилась осторонь актуальних світових тенденцій. На законодавчому рівні визнається, що альтернативні джерела енергії мають скласти основу природно-ресурсного потенціалу, що стане вирішальним чинником у формуванні «зеленої» економіки та забезпеченні сталого розвитку.

Повноцінне збільшення частки енергії альтернативного походження можливо тільки за умови стимулювання її виробництва. Це підтверджується досвідом більшості країн світу та пояснюється високою вартістю генеруючого обладнання і, як наслідок, високою кінцевою вартістю енергії порівняно з виробленою із традиційних джерел. Важливість розвитку альтернативної енергетики поряд із високою затратністю виробництва енергії з використанням альтернативних джерел зумовлює розробку та застосування господарсько-правових засобів стимулювання. Водночас аналіз практики дозволяє зробити висновок про недостатню ефективність засобів стимулювання, які застосовуються в Україні. Так, за даними Державної служби статистики України частка постачання енергії з альтернативних (у тому числі відновлюваних) джерел енергії становить лише 4,4 відсотка, що вкрай мало, особливо з огляду на взяті Україною міжнародні зобов'язання по досягненню до 2020 року рівня в 11 відсотків.

Таку ситуацію можна пов'язувати з наявними проблемами стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, зокрема, обмеженістю господарсько-правових засобів стимулювання, неконкретними умовами й порядком стимулювання, підставами та порядком припинення стимулювання, відповідальністю за порушення законодавства щодо виробництва енергії з використанням альтернативних джерел та інш.

Законодавче підґрунтя стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел складають норми Господарського кодексу України, законів України «Про альтернативні джерела енергії», «Про ринок електричної енергії», «Про теплопостачання», інших законів та підзаконних нормативно-правових актів, проте законодавство містить низку прогалин, колізій, спірних положень.

До правової основи стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел входять директиви Європейського Союзу, основною з яких є Директива 2009/28/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії, положення якої Україна має імплементувати у рамках Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Тривалий час альтернативна енергетика виступає сферою інтересів дослідників різних галузей науки. У юридичній науці можна виділити науковий доробок С.Д. Білоцького, який присвятив дослідження міжнародно-правовому регулюванню у сфері екологічно орієнтованої енергетики, Г.Д. Джумагельдієвої, яка аналізувала правове забезпечення енергозбереження, Е.Ю. Рибнікової, кандидатську дисертацію якої присвячено господарсько-правовому стимулюванню використання

відновлюваних джерел енергії в Україні. Проте питання господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з альтернативних джерел не виступали предметом самостійного наукового дослідження.

Вищевикладене вказує на актуальність обраної теми та доцільність дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Донецького національного університету імені Василя Стуса за темою «Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи» (державна реєстрація 0118U003140), у межах якої автором проведено дослідження господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розробка теоретичних положень щодо удосконалення господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел та підготовка на цій основі пропозицій з удосконалення відповідного законодавства.

Для реалізації зазначеної мети у роботі вирішувалися такі *завдання*:

аналіз визначення поняття виробництва енергії з використанням альтернативних джерел у контексті стимулювання такого виробництва;

аналіз та конкретизація поняття і видів господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел;

аналіз та узагальнення господарсько-правової основи стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел із обґрунтуванням напрямів удосконалення законодавства;

дослідження та конкретизація суб'єктів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел;

аналіз та виокремлення умов стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел;

розкриття порядку стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел та підготовка пропозицій з його удосконалення залежно від засобів стимулювання;

дослідження та уточнення підстав і наслідків припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел;

аналіз та доопрацювання положень відповідальності за порушення законодавства щодо виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, що складаються у процесі виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Предметом дослідження є господарсько-правове забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання. За допомогою формально-логічного методу досліджувалися основні поняття та проводився аналіз нормативно-правових актів, якими регулюються питання господарсько-правового забезпечення

стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. Системно-структурний метод застосовувався для виділення та аналізу певних характеристик господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. За допомогою порівняльно-правового методу проведено аналіз положень нормативно-правових актів та судової практики зарубіжних країн і виявлено позитивний досвід у сфері стимулювання виробництва енергії з альтернативних джерел, який заслуговує на увагу. За допомогою формально-юридичного методу підготовлено пропозиції з удосконалення чинного законодавства щодо господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Теоретичну основу проведеного дослідження, крім вищезазначених авторів, склали роботи таких вчених як: А.Г. Бобкова, О.В. Гарагонич, Р.Ф. Гринюк, Я.І. Дабіжа, А.М. Захарченко, Д.В. Зеркалов, Г.М. Калетнік, Р.А. Калюжний, М.М. Кузьміна, О.Я. Лапка, І.М. Луценко, А.В. Малько, В.К. Мамутов, С.В. Мирошник, Ю.М. Павлюченко, В.В. Поєдинок, Г.Г. Півняк, Т.О. Пікуля, С.А. Свірков, Г.В. Смолин, З.Ф. Татькова, В.С. Щербина, J. Engels, D. Reiche, L. Rubini, J. Prest, R. Ottinger, R. Williams та інш.

Емпіричну базу дослідження склали вітчизняні нормативно-правові акти та практика їх застосування, зокрема судова; статистичні дані; законодавство та практика його застосування Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Сполучених Штатів Америки, Федеративної республіки Німеччина, Республіки Польща та деяких інших держав.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше у вітчизняній науці господарського права на основі аналізу господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел доопрацьовано раніше відомі та розроблено нові положення щодо такого стимулювання і підготовлено пропозиції, направлені на удосконалення відповідного законодавства.

Наукова новизна одержаних у дисертації результатів конкретизується у наступних положеннях.

Уперше:

запропоновано визначення виробництва енергії з використанням альтернативних джерел як об'єкта стимулювання, а саме: це – господарська діяльність з генерування енергії з альтернативних джерел на електричну або теплову енергію на об'єктах альтернативної енергетики з метою реалізації енергії;

аргументовано, що господарсько-правовими засобами стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел є сукупність економічних або організаційних за змістом та правових за формою закріплення засобів стимулюючого впливу на суб'єктів виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, який здійснюється шляхом застосування позитивних і негативних стимулів з метою збільшення обсягів виробництва та використання енергії, виробленої з альтернативних джерел, створення сприятливих економічних умов для спорудження об'єктів альтернативної енергетики, розвитку «зеленої» економіки та забезпечення сталого розвитку України;

запропоновано ввести інвестиційні гранти як господарсько-правовий засіб стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел; встановити умовою їх надання використання нових інноваційних технологій у альтернативній енергетиці; залучити до їх надання Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, яке розглядатиме заявки та у випадку задовільного рішення, передаватиме їх до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, для надання гранту;

запропоновано підстави застосування до суб'єктів господарювання, які провадять діяльність у сфері використання альтернативних джерел енергії, адміністративно-господарської санкції у вигляді зупинення ліцензії за допущення суб'єктом господарювання негрубого порушення законодавства про електроенергетику та умов і правил провадження підприємницької діяльності з постачання електричної енергії та/або вчинення порушення вперше.

Удосконалено положення щодо:

мети стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел шляхом уточнення, що нею є збільшення обсягів виробництва та використання енергії, виробленої з альтернативних джерел, створення сприятливих економічних умов для спорудження об'єктів альтернативної енергетики, розвитку «зеленої» економіки та забезпечення сталого розвитку України;

переліку стимулюючих суб'єктів виробництва енергії з використанням альтернативних джерел енергії шляхом виключення з нього місцевих державних адміністрацій;

умов застосування господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел шляхом уточнення, що такими умовами є дотримання певних установлених вимог, та поділу зазначених умов на загальні та спеціальні залежно від господарсько-правового засобу стимулювання чи виду альтернативного джерела енергії;

встановлення і перерахунку «зеленого» тарифу з уточненням, що для їх удосконалення потрібно: 1) розширити підстави для відмови у встановленні «зеленого» тарифу суб'єктам господарювання; 2) змінити формулу перерахунку «зеленого» тарифу суб'єктам господарювання з урахуванням у ній індексу інфляції; 3) закріпити за Кабінетом Міністрів України право на визначення обсягу електроенергії на календарний рік, яка може бути викуплена за «зеленим» тарифом;

адміністративно-господарських санкцій у сфері стимулювання використання альтернативних джерел енергії шляхом обґрунтування, що попередження не належить до таких санкцій, з урахуванням чого запропоновано виключити його з переліку санкцій, закріплених законодавством, передбачити його застосування як заходу попереджувального впливу та уточнити порядок його застосування.

Дістало подальший розвиток положення щодо:

термінології стосовно альтернативних джерел енергії шляхом додаткового обґрунтування заміни терміну «нетрадиційні джерела енергії» на термін «альтернативні джерела енергії» та терміну «поновлювані джерела енергії» – на «відновлювані джерела енергії»;

господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел шляхом доповнення їх переліку інвестиційними грантами;

стимульованих суб'єктів виробництва енергії з використанням альтернативних джерел енергії шляхом конкретизації їх ознак, як-то: 1) здійснення господарської діяльності з генерування енергії з альтернативних джерел на електричну або теплову енергію на об'єктах альтернативної енергетики, яка є товаром; 2) наявність спеціального майна, зокрема енергогенеруючого та іншого обладнання, за допомогою якого виробляється енергія з використанням альтернативних джерел енергії; 3) наявність передбачених законом прав та обов'язків у сфері виробництва енергії з використанням альтернативних джерел;

видів стимулюючих суб'єктів виробництва енергії з використанням альтернативних джерел енергії шляхом обґрунтування поділу цих суб'єктів на тих, що застосовують господарсько-правові засоби стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел в силу компетенції або власного бажання та тих, що виконують допоміжні функції для застосування засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел;

умов стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел шляхом їх конкретизації та узагальнення залежно від господарсько-правового засобу чи альтернативного джерела енергії;

наслідків припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел на підставі застосування юридичної відповідальності шляхом конкретизації, що ними можуть бути повернення стимулювання чи стягнення суми податків, зборів, платежів, що підлягали нарахуванню без застосування податкової пільги;

напрямів удосконалення законодавства щодо стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, зокрема шляхом конкретизації та узагальнення цих напрямів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у поглибленні теоретичних уявлень про сутність господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, у можливості використання теоретичних положень і висновків дисертаційного дослідження у процесі законотворчої діяльності з метою удосконалення та систематизації законодавства України, що визначає господарсько-правове забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, у практичній діяльності суб'єктів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Положення дисертації можуть застосовуватись у науково-дослідній роботі та навчальному процесі у рамках господарсько-правових дисциплін, призначених для студентів юридичних та економічних спеціальностей. Дискусійні дисертаційні положення та висновки можуть стати підґрунтям для подальших наукових досліджень.

Окремі положення результатів дисертаційної роботи рекомендовано до використання в практичній діяльності Акціонерного товариства «Укртрансгаз»

(довідка від 25.10.2019 р. № 3301вих-19-828), Києво-Святошинської місцевої прокуратури Київської області (довідка від 09.09.2019 р. № 15078вих-19).

Особистий внесок здобувача. Основні наукові результати отримані автором самостійно на основі аналізу наукових і періодичних публікацій, матеріалів правозастосовної практики, законодавства України та інших держав щодо стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Апробація результатів дослідження. Положення і висновки дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях: Всеукраїнська науково-практична конференція «Конституційні засади правотворення і правозастосування: стан та перспективи розвитку» (Вінниця, 2016); III Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Суб'єкти господарського права» (Ірпінь, 2016); VIII Міжнародна науково-практична конференція «Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства» (Kraków, the Republic of Poland, 2017); Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення» (Дніпро, 2018); Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 35-річчю юридичного факультету Донецького національного університету Василя Стуса «Юридична наука і освіта у сучасних умовах: стан і перспективи розвитку» (Вінниця, 2018); Всеукраїнська науково-практична конференція «Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір» (Хмельницький, 2019).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи викладено у 14 наукових працях, з яких 5 статей – у фахових наукових виданнях, перелік яких затверджений у встановленому порядку, 1 стаття в зарубіжному фаховому виданні, 1 стаття у виданні, яке включено до міжнародних наукометричних баз, 6 публікацій за матеріалами науково-практичних конференцій, та 1 публікація розділу у зарубіжній колективній монографії.

Структура дисертації. Відповідно до мети, завдань і предмета дослідження дисертація складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків. Загальний обсяг дисертації складає 231 сторінка комп'ютерного тексту. Робота містить також список джерел із 276 найменувань та додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділ 1. Теоретико-правові засади господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел містить три підрозділи, присвячені дослідженню поняття виробництва енергії з використанням альтернативних джерел; поняття господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії та їх видів; аналізу господарсько-правової основи стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

У підрозділі 1.1. «Поняття виробництва енергії з використанням альтернативних джерел» проаналізовано правову природу поняття «енергія» та відзначено, що законодавець притримується послідовної позиції визнання енергії товаром. Виявлено, що у різних нормативно-правових актах для позначення альтернативних джерел енергії використовуються різні терміни. Оскільки це може

спричиняти плутанину та загрожувати проблемами із отриманням стимулювання обґрунтовується потреба уніфікації термінології, якою позначаються альтернативні джерела енергії. Запропоновано замість терміну «нетрадиційні джерела енергії» використовувати термін «альтернативні джерела енергії», а замість терміну «поновлювані джерела енергії» – «відновлювані джерела енергії».

Спираючись на висновки фахівців, що механічна енергія не може бути передана чи продана без перетворення у електричну чи теплову енергію, зроблено висновок, що механічна енергія не може виступати товарною продукцією і що виробництво механічної енергії не можна розглядати самостійним об'єктом стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Обґрунтовано, що виробництву енергії з використанням альтернативних джерел властиві ознаки господарської діяльності, які мають особливий прояв, зумовлений сферою її здійснення. З урахуванням цих ознак надано визначення виробництва енергії з використанням альтернативних джерел як об'єкту стимулювання.

У підрозділі 1.2. «Поняття та види господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел» аналізуються поняття та види зазначених засобів.

Проведено аналіз та співставлення категорій «стимул», «стимулювання», «правове стимулювання» та «господарсько-правові засоби стимулювання»; досліджено мету й принципи стимулювання та обґрунтовано, що на встановлення господарсько-правових засобів стимулювання здійснюють вплив мета та принципи стимулювання. З урахуванням зроблених узагальнень запропоновано визначення господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

На підставі аналізу вітчизняного та зарубіжного законодавства конкретизовано види господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, до яких пропонується відносити: «зелений» тариф; гарантування викупу всього обсягу електричної енергії за аукціонною ціною; надбавку за дотримання рівня використання обладнання українського виробництва; стимулюючий тариф на теплову енергію, вироблену з використанням альтернативних джерел; податкові та митні пільги для виробників енергії; низьковідсоткові «зелені» кредити; інвестиційні гранти; виділення земельної ділянки для будівництва об'єктів відновлюваної енергетики з визначеними технічними параметрами та технічними умовами на приєднання до електричної мережі; припинення стимулювання та застосування заходів відповідальності за порушення законодавства щодо стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

За наслідками впливу здійснено поділ вищезазначених засобів на засоби економічного або організаційного характеру. При цьому, до засобів організаційного характеру потрібно віднести виділення земельної ділянки для будівництва об'єктів відновлюваної енергетики; всі інші – до засобів економічного характеру.

У підрозділі 1.3. «Господарсько-правова основа стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел» аналізуються нормативно-

правові акти, якими регулюється виробництво енергії з використанням альтернативних джерел та пропонуються напрями їх удосконалення.

Проведене дослідження дозволило узагальнити правову основу господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з альтернативних джерел. Так, правову основу складають загальні норми (містяться у Конституції України, ГК України, ЦК України, ПК України, МК України та ін. законах України) та спеціальні норми, якими регулюються відносини у галузі енергетики взагалі (містяться у законах України «Про ринок електричної енергії», «Про тепlopостачання», «Про енергозбереження», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» та ін.) та у сфері альтернативної енергетики зокрема (містяться у Законі України «Про альтернативні джерела енергії» та відповідних підзаконних актах).

На основні проведеного дослідження законодавства, яким визначається господарсько-правове забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, конкретизовано основні напрями удосконалення законодавства, як-то: 1) уніфікація термінології, якою позначаються альтернативні джерела енергії та джерела енергії, які відносяться до альтернативних; 2) закріплення переліку засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел; 3) закріплення підстав для припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел; 4) конкретизація підстав та умов застосування засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел та усунення суперечностей у положеннях, що їх визначають; 5) продовження адаптації українського законодавства до законодавства Європейського Союзу. Перспективним напрямом такої адаптації може бути надання можливості брати участь в аукціонах, які передбачені ст. 9-3 Закону України «Про альтернативні джерела енергії», суб'єктам господарювання іноземних держав, за умови надання рівноцінного стимулювання українським виробникам енергії у державі, де зареєстрований такий суб'єкт господарювання.

Розділ 2. Суб'єкти, умови та порядок стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел складається з трьох підрозділів, присвячених відповідним елементам господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

У підрозділі 2.1. «Суб'єкти стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел» досліджено коло суб'єктів, що застосовують господарсько-правові засоби стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, яких запропоновано називати стимулюючими суб'єктами, та суб'єктів, щодо яких ці засоби застосовуються, – стимульованих суб'єктів.

На підставі проведеного дослідження конкретизовано коло стимулюючих суб'єктів у сфері використання альтернативних джерел енергії, до якого запропоновано включати: уповноважені органи державної влади (Кабінет Міністрів України, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України; Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та

комунальних послуг; органи виконавчої влади, які реалізують державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи); органи місцевого самоврядування; банки та інші підприємства, установи, організації.

Додатково обґрунтовано поділ стимулюючих суб'єктів на таких, що: 1) застосовують господарсько-правові засоби стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел в силу компетенції (Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг) або у силу власного бажання (банки); 2) не застосовують засоби стимулювання, а виконують необхідні допоміжні функції для застосування таких засобів (Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України). Аргументовано виключення місцевих державних адміністрацій з переліку стимулюючих суб'єктів виробництва енергії з використанням альтернативних джерел енергії.

Конкретизовано ознаки, притаманні стимульованим суб'єктам у сфері виробництва енергії з використанням альтернативних джерел: 1) здійснення господарської діяльності з генерування енергії з альтернативних джерел на електричну або теплову енергію на об'єктах альтернативної енергетики з метою її реалізації; 2) наявність відокремленого майна, яке має спеціальне господарське призначення та використовується для здійснення господарської діяльності – енергогенеруючого та іншого обладнання, за допомогою якого виробляється енергія з використанням альтернативних джерел енергії: вітрові та сонячні електростанції, мікро-, міні- та малі гідроелектростанції, черги будівництва електричної станції тощо; 3) наявність передбачених законом прав та обов'язків у сфері виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, у тому числі права на стимулювання, та наявність у домогосподарств передбаченого законом права на встановлення «зеленого» тарифу.

Узагальнено види стимульованих суб'єктів, до яких у сфері виробництва електричної енергії з альтернативних джерел запропоновано відносити суб'єктів господарювання, які виробляють електричну енергію з альтернативних джерел, та споживачів електричної енергії (енергетичні кооперативи та приватні домогосподарства); у сфері виробництва теплової енергії – тільки суб'єктів господарювання. Обґрунтовано, що суб'єкти, які виробляють механічну енергію, не належать до стимульованих суб'єктів у сфері виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

У підрозділі 2.2. «Умови стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел» розглянуто умови, яким повинні відповідати стимульовані суб'єкти для застосування щодо них господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

На підставі наукових поглядів на категорію умов аргументовано, що під умовами для застосування господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел потрібно розуміти дотримання встановлених вимог для застосування засобів стимулювання.

Виокремлено загальні умови для застосування всіх господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, як-то: 1) використання альтернативного джерела енергії; 2) використання об'єкта

альтернативної енергетики; 3) набуття енергією ознак товарної продукції; 4) дотримання порядку експлуатації альтернативних джерел енергії.

Наголошується, що спеціальні умови для застосування господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел різняться залежно від виробника енергії, господарсько-правового засобу чи альтернативного джерела енергії. З урахуванням цього конкретизовано спеціальні умови для застосування засобів стимулювання виробництва електричної енергії з використанням альтернативних джерел.

З метою полегшення правозастосування запропоновано закріпити спеціальні умови застосування господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел у законодавстві окремими переліками щодо кожного засобу стимулювання.

Для впровадження в Україні такого господарсько-правового засобу стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел як виділення інвестиційних грантів умовою запропоновано передбачити використання суб'єктами господарювання інноваційних технологій у виробництві енергії з використанням альтернативних джерел.

У *підрозділі 2.3. «Порядок стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел»* проаналізовано порядок стимулювання щодо кожного господарсько-правового засобу та обґрунтовано пропозиції з удосконалення відповідного порядку.

Наголошується на відсутності єдиного порядку стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел та залежності такого порядку від господарсько-правового засобу стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. Відповідно конкретизовано порядок стимулювання щодо кожного з засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Запропоновано удосконалення встановлення та перерахунку «зеленого» тарифу в частині: 1) перегляду підстав для відмови у встановленні «зеленого» тарифу суб'єктам господарювання; 2) зміни формули перерахунку «зеленого» тарифу суб'єктам господарювання з урахуванням у ній індексу інфляції; 3) закріплення за Кабінетом Міністрів України права на визначення на календарний рік обсягу електроенергії, яка може бути викуплена за «зеленим» тарифом. Розроблено пропозиції щодо порядку надання інвестиційних грантів, який може включати надсилання відповідної заяви до Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України, яке розглядатиме її та у випадку задовільного рішення передасть її до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг для забезпечення надання інвестиційного гранту стимульованому суб'єкту.

Розділ 3. Припинення стимулювання та відповідальність за порушення законодавства щодо виробництва енергії з використанням альтернативних джерел містить два підрозділи, в яких досліджено та обґрунтовано відповідні пропозиції щодо удосконалення підстав та наслідків припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел та притягнення до

відповідальності за порушення законодавства щодо виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

У *підрозділі 3.1. «Припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел»* проведено аналіз і доопрацювання положень щодо припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Конкретизовано, що припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел може мати підстави об'єктивного характеру (закінчення строку дії «зеленого» тарифу), суб'єктивного характеру (волевиявлення стимульованого суб'єкта) або ж стати наслідком застосування заходів юридичної відповідальності.

З'ясовано, що припинятися може таке стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, яке має триваючий характер.

Обґрунтовано, що внаслідок правомірної дії (події) припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел має місце на підставі заяви суб'єкта господарювання про припинення дії «зеленого» тарифу; у разі закінчення строку дії «зеленого» тарифу та анулювання ліцензії на право провадження господарської діяльності з виробництва електричної енергії на підставі заяви ліцензіата. Водночас припинення дії податкових та митних пільг, надання низьковідсоткових «зелених» кредитів тощо здійснюється внаслідок недотримання умов та/або відсутності підстав для застосування відповідного господарсько-правового засобу стимулювання, що, переважно, пов'язане із вчиненням правопорушення стимульованим суб'єктом.

Аргументовано, що припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, внаслідок застосування заходів юридичної відповідальності, може мати наслідком повернення стимулювання чи стягнення суми податків, зборів, платежів, що підлягали нарахуванню без застосування податкової пільги.

У *підрозділі 3.2. «Відповідальність за порушення законодавства щодо виробництва енергії з використанням альтернативних джерел»* розглянуто підстави та форми відповідальності стимульованих суб'єктів за учинення правопорушення.

На підставі проведеного дослідження конкретизовано, що до стимульованих суб'єктів у сфері виробництва енергії з використанням альтернативних джерел можуть бути застосовані такі адміністративно-господарські санкції: 1) штраф; 2) зупинення дії ліцензії; 3) анулювання ліцензії. Також доведено, що призначення керуючого (тимчасової адміністрації) для управління енергопостачальником не є санкцією за порушення законодавства. З урахуванням прийняття Закону України «Про ринок електричної енергії» обґрунтовано розробку нового порядку застосування санкцій за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії, в якому закріпити порядок застосування штрафів, зупинення та анулювання ліцензії.

Проаналізовано особливості застосування попередження до суб'єктів господарювання, на підставі чого аргументовано, що попередження не є

господарською санкцією, тому запропоновано виключити його з переліку санкцій, передбачених Законами України «Про ринок електричної енергії» та «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», та одночасно передбачити застосування попередження як заходу попереджувального впливу для припинення та (або) упередження правопорушення у майбутньому, у разі невиконання якого до порушника буде застосовано санкції. Уточнено, що на попередження не поширюються строки застосування адміністративного-господарських санкцій, воно виноситься за фактом виявлення правопорушення або загрози вчинення правопорушення, не підлягає оскарженню та передбачає обов'язкову письмову відповідь суб'єкта про вжиті заходи.

Виявлено, що у законодавстві відсутні конкретні підстави для застосування адміністративно-господарської санкції у вигляді зупинення ліцензії. У зв'язку з цим запропоновано передбачити такі підстави застосування названої санкції: допущення суб'єктом господарювання негрубого порушення законодавства про електроенергетику та умов і правил провадження підприємницької діяльності з постачання електричної енергії та/або вчинення порушення умов і правил вперше.

У зазначеному контексті запропоновано під негрубим порушенням розуміти таке порушення законодавства про електроенергетику та/або умов і правил провадження підприємницької діяльності з постачання електричної енергії, яке не є підставою для застосування санкції у виді анулювання ліцензії.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. У ході проведеного дослідження отримано такі основні результати:

1. Запропоновано визначати виробництво енергії з використанням альтернативних джерел як об'єкт стимулювання як господарську діяльність з генерування енергії з альтернативних джерел на електричну або теплову енергію на об'єктах альтернативної енергетики з метою її реалізації.

Запропоновано замінити термін «нетрадиційні джерела енергії» на термін «альтернативні джерела енергії» та термін «поновлювані джерела енергії» – на «відновлювані джерела енергії».

2. Запропоновано визначення поняття господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел як сукупності економічних або організаційних за змістом та правових за формою закріплення засобів стимулюючого впливу на суб'єктів виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, який здійснюється шляхом застосування позитивних і негативних стимулів з метою збільшення обсягів виробництва та використання енергії, виробленої з альтернативних джерел, створення сприятливих економічних умов для спорудження об'єктів альтернативної енергетики, розвитку «зеленої економіки» та забезпечення сталого розвитку України.

Уточнено мету стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел; конкретизовано перелік господарсько-правових засобів стимулювання такого виробництва енергії; запропоновано поділ господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з альтернативних джерел на засоби економічного або організаційного характеру з урахуванням наслідків впливу на стимульованого суб'єкта.

3. Узагальнено правову основу господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з альтернативних джерел, що складають загальні та спеціальні норми, якими регулюються відносини у галузі енергетики взагалі та у сфері альтернативної енергетики зокрема (містяться у Законі України «Про альтернативні джерела енергії» та відповідних підзаконних актах). Конкретизовано напрями удосконалення законодавства щодо стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

4. Конкретизовано коло стимулюючих суб'єктів виробництва енергії з використанням альтернативних джерел енергії, до якого віднесено: уповноважені органи державної влади; органи місцевого самоврядування; банки та інші підприємства, установи, організації; здійснено їх класифікацію. Обґрунтовано виключення місцевих державних адміністрацій з кола стимулюючих суб'єктів.

Конкретизовано ознаки, які притаманні стимульованим суб'єктам у сфері виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. Аргументовано, що стимульованими суб'єктами, щодо яких застосовуються господарсько-правові засоби стимулювання виробництва електричної енергії з використанням альтернативних джерел, виступають суб'єкти господарювання, які виробляють електричну енергію з альтернативних джерел, та споживачі електричної енергії (енергетичні кооперативи та приватні домогосподарства); у сфері виробництва теплової енергії – тільки суб'єкти господарювання.

5. Обґрунтовано поділ умов стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел на загальні та спеціальні, які визначаються залежно від виробника енергії, господарсько-правового засобу чи альтернативного джерела енергії.

Узагальнено та систематизовано умови встановлення суб'єкту господарювання «зеленого» тарифу та гарантування викупу всього обсягу електричної енергії за аукціонною ціною; конкретизовано умови застосування податкових та митних пільг як господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. Зроблено висновок, що умови застосування низьковідсоткового «зеленого» кредитування стимулюючі суб'єкти встановлюють самостійно, керуючись іншим законодавством, ніж законодавство України про альтернативні джерела енергії.

Запропоновано ввести використання нових інноваційних технологій у альтернативній енергетиці як умову надання інвестиційних грантів.

6. Наголошується на залежності порядку стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел від господарсько-правового засобу стимулювання такого виробництва енергії; конкретизовано порядок стимулювання щодо кожного з засобів стимулювання виробництва енергії з використанням

альтернативних джерел.

Обґрунтовано удосконалення встановлення та перерахунку «зеленого» тарифу; розроблено пропозиції щодо урегулювання порядку надання інвестиційних грантів як господарсько-правового засобу стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

7. Конкретизовано, що припинення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел може мати підстави об'єктивного характеру (закінчення строку дії «зеленого» тарифу), суб'єктивного характеру (волевиявлення стимульованого суб'єкта) або ж стати наслідком застосування заходів юридичної відповідальності, що може мати наслідком повернення стимулювання чи стягнення суми податків, зборів, платежів, що підлягали нарахуванню без застосування податкової пільги.

8. Аргументовано, що попередження не є господарською санкцією, тому запропоновано виключити його з переліку санкцій, передбачених Законами України «Про ринок електричної енергії» та «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», та одночасно передбачити його застосування як заходу попереджувального впливу та уточнити порядок застосування цього заходу.

Запропоновано підстави застосування адміністративно-господарської санкції у вигляді зупинення ліцензії до суб'єктів господарювання, які провадять діяльність у сфері використання альтернативних джерел енергії. Розроблено визначення негрубого порушення законодавства про електроенергетику та умов і правил провадження підприємницької діяльності з постачання електричної енергії як підстави для застосування адміністративно-господарської санкції у вигляді зупинення ліцензії.

На підставі результатів дослідження підготовлено пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Законів України «Про альтернативні джерела енергії», «Про ринок електричної енергії» та інших нормативно-правових актів.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України та наукових виданнях інших держав:

1. Кулик О.І. Умови встановлення «зеленого» тарифу суб'єктам господарювання, що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії. *Economic and Law Paradigm of Modern Society*. 2017. Issue 2. Pp. 148-154.

2. Кулик О.І. Способи стимулювання використання альтернативних джерел енергії за законодавством України та Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С. 86-91.

3. Кулик О.І. Порядок встановлення та перерахунку «зеленого» тарифу суб'єктам господарювання. *Право і суспільство*. 2018. № 2(2). С. 85-90.

4. Кулик О. І. Виробництво енергії з використанням альтернативних джерел як об'єкт стимулювання. *Правові системи. Науково-практичний електронний журнал*. 2018. №1/2. С. 193-200. URL: http://legalsystems.net.ua/wp-content/uploads/2019/09/“ПРАВОБИ-СИСТЕМИ”_2018_1_2.pdf.

5. Кулик О.І. Поняття господарсько-правового стимулювання використання

альтернативних джерел енергії. *Молодий вчений*. 2019. №2. С. 179-183. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-40>.

6. Кулик О.І. Адміністративно-господарські санкції за порушення у сфері використання альтернативних джерел енергії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 56(1). С. 113-118.

7. Кулик О.І. Ознаки стимульованих суб'єктів у сфері виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. *Правничий часопис Донецького університету*. 2019. № 1. С. 72-82.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Кулик О.І. Правова основа стимулювання використання альтернативних джерел енергії. *Конституційні засади правотворення і правозастосування: стан та перспективи розвитку*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Вінниця, 22 квітня 2016 р.). Вінниця: ДонНУ, 2016. С. 91-95.

2. Кулик О.І. Щодо умов встановлення суб'єктам господарювання «зеленого» тарифу. *Суб'єкти господарського права*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Ірпінь, 5 грудня 2016 р.). Ірпінь: УДФС України, 2016. С. 86-89.

3. Кулик О.І. Щодо правових аспектів встановлення «зеленого» тарифу за законодавством України та Словацької Республіки. *Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Краків, Польща, 29 листопада - 1 грудня 2017 р.). Вінниця: ЦОП «Документ Принт», 2017. С. 119-121.

4. Кулик О.І. Щодо способів стимулювання використання альтернативних джерел енергії. *Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 30-31 березня 2018 р.). Дніпро: Дніпровський гуманітарний університет, 2018. С. 73-76.

5. Кулик О.І. Щодо правової природи позбавлення стимулювання виробників електроенергії з альтернативних джерел. *Юридична наука і освіта у сучасних умовах: стан і перспективи розвитку*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю юридичного факультету Донецького національного університету Василя Стуса (Вінниця, 18 травня 2018 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. С. 119-121.

6. Кулик О.І. Стимулювання використання альтернативних джерел енергії в Республіці Польща. *Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 23 квітня 2019 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. С. 159-164.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Kulyk O.I. Stimulation of The Use of Energy from Renewable Sources with Cryptocurrency. *Emergence of public development: financial and legal aspects*: monograph /Yu. Pasichnyk and etc.: [Ed. by Doctor of Economic Sciences, Prof.

Pasichnyk Yu.]: Collective monograph. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2019, pp. 400-408.

АНОТАЦІЯ

Кулик О.І. Господарсько-правове забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право, господарсько-процесуальне право. – Донецький національний університет імені Василя Стуса, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2019.

Дисертація є самостійним дослідженням господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел, у якому розроблено теоретичні положення щодо удосконалення господарсько-правового забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел та підготовлено на цій основі пропозиції з удосконалення відповідного законодавства.

У дисертаційному дослідженні запропоновано визначення поняття виробництва енергії з використанням альтернативних джерел як об'єкту стимулювання такого виробництва. Конкретизовано поняття і види господарсько-правових засобів стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. Окрему увагу приділено суб'єктам, умовам та порядку стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел. Розглянуто та досліджено підстави й наслідки припинення такого стимулювання, доопрацьовано положення стосовно відповідальності за порушення законодавства щодо виробництва енергії з використанням альтернативних джерел.

Положення дисертації, висновки та пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній сфері; у сфері правотворчості та правозастосування; навчальному процесі.

Ключові слова: альтернативні джерела енергії, виробництво електричної енергії з використанням альтернативних джерел, виробництво теплової енергії з використанням альтернативних джерел, стимулювання, господарсько-правові засоби стимулювання, господарсько-правова відповідальність.

АННОТАЦИЯ

Кулик О.И. Хозяйственно-правовое обеспечение стимулирования производства энергии с использованием альтернативных источников. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04 – хозяйственное право, хозяйственно-процессуальное право. – Донецкий национальный университет имени Василя Стуса, МОН Украины, Винница, 2019.

Диссертация является самостоятельным исследованием хозяйственно-правового обеспечения стимулирования производства энергии с использованием альтернативных источников, в котором разработаны теоретические положения касательно усовершенствования хозяйственно-правового обеспечения стимулирования производства энергии с использованием альтернативных источников и подготовлено на этой основе предложения по усовершенствованию соответствующего законодательства.

В диссертационном исследовании предложено определение понятия производства энергии с использованием альтернативных источников как объекта стимулирования. Конкретизированы понятие и виды хозяйственно-правовых средств стимулирования производства энергии с использованием альтернативных источников. Особое внимание уделено субъектам, условиям и порядку стимулирования производства энергии с использованием альтернативных источников. Проанализированы основания и последствия прекращения такого стимулирования, доработаны положения относительно ответственности за нарушения законодательства о стимулировании производства энергии с использованием альтернативных источников.

Положения диссертации, выводы и предложения могут быть использованы в научно-исследовательской сфере; в сфере правотворчества и правоприменения; в учебном процессе.

Ключевые слова: альтернативные источники энергии, производство электрической энергии с использованием альтернативных источников, производство тепловой энергии с использованием альтернативных источников, правовое стимулирование, хозяйственно-правовые средства стимулирования, хозяйственно-правовая ответственность.

ABSTRACT

Kulyk O.I. Economic and Legal Groundwork of the Stimulation of the Alternative Energy Production. – *Thesis. Manuscript.*

Thesis for a Candidate Degree in Law (PhD): Specialty 12.00.04 – Economic Law, Economic Procedural Law. – Vasyl' Stus Donetsk National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2019.

In Chapter 1 «Theoretical and legal bases of economic and legal groundwork of the stimulation of the alternative energy production» it is proposed to determinate alternative energy production as an object of stimulation as an economic activity of energy production using alternative energy sources to the electricity or heat energy on alternative energy objects with the purpose of its realization.

Additionally, it is grounded that the definitions concerning the alternative sources of energy need to be unified, thus it is proposed to insert the definition «non-conventional» energy sources to «alternative» energy sources; to insert the definition «inexhaustible» sources to «renewable» sources.

The notion of economic and legal tools of stimulation of the alternative energy production is defined. The types of economic and legal tools of stimulation of alternative

energy production are specified based on the analysis of domestic and foreign legislation.

The legal base of economic and legal groundwork of stimulation of the alternative energy production is summarized. That base includes general and special rules regulating relations between energy companies in the field of energy and alternative energy in particular. The directions of improvement of the legislation concerning the stimulation of alternative energy production are specified.

In Chapter 2 «Subjects, conditions and procedure of the stimulation of the alternative energy production» it is specified and classified the range of subjects incenting alternative energy production, that includes: authorized state bodies; local governments; banks and other enterprises, institutions, organizations.

The exclusion of local state administrations from the circle of incentive subjects is justified. The characteristics inherent to the incentive subjects in the sphere of alternative energy production are specified.

It is argued that entities to be applied economic and legal tools of stimulation of electricity production using alternative sources are economic entities producing electricity from alternative sources and consumers of electricity (energy cooperatives and private households); in the field of heat energy production – only economic entities.

It is grounded the division of the conditions of the stimulation of the alternative energy production into general and special ones. It is concluded that the general conditions are common for all of the economic and legal tools of the stimulation of the alternative energy production; meanwhile, the special conditions for each economic and legal tools of stimulation are established separately.

It is emphasized on the dependence of the procedure of the stimulation and the economic and legal tools of stimulation of such energy production; the procedure of applying of each of the tools of the stimulation of the alternative energy production is specified.

The improvement of the feed-in tariff setting and recalculation is substantiated; proposals for the regulation of the procedure on the investment grants obtaining as an economic and legal tool of the stimulation of the alternative energy production are formulated.

In Chapter 3 «Termination of the stimulation and liability for violations of legislation on the alternative energy production» it is specified that termination of the stimulation of the alternative energy production may have objective essence (expiry of the feed-in tariff), subjective essence (will of the stimulated subject) or may be the result of the application of legal liability measures, which may effect the refunding of the stimulation in the form of repaying the incentive or charge of taxes, fees, and payments being chargeable without the tax benefit.

It is argued that caution is not an economic sanction, so it is proposed to exclude it from the list of sanctions prescribed in the legislation. And at the same time, it is proposed to envisage its application as one of the preventive mean and to clarify the procedure of its application.

It is hereby recommended the reasons for applying the administrative-economic sanction in the form of cessation of the license for the entities operating in the sphere of alternative energy sources. The definition of non-flagrant breach of legislation on energy

industry as well as the conditions and rules for business operation of the electricity supply as a basis for administrative and economic sanction, in the form of the cessation of the license, is proposed.

The practical bearing of the obtained results lies in the expending of the theoretical understanding of the essence of the economic and legal groundwork of the stimulation of the alternative energy production; in the possibility of using of theoretical provisions and conclusions of the research in the legislative process with the purpose of improvement and systematization of the legislation of Ukraine on economic and legal groundwork of the stimulation of the alternative energy production; in the practical activity of the entities producing alternative energy.

The provisions of the research may also be applied in the research work and educational process within the framework of economic and legal disciplines for students of legal and economic specialties. Debatable positions and conclusions may become the basis for further scientific research.

Keywords: alternative energy sources, production of the electricity from the alternative energy sources, production of the heat energy from the alternative energy sources, legal stimulation, economic and legal tools of the stimulation, economic and legal liability.